

Ks. Grzegorz Sokołowski*

LA SOCIETÀ – KATOLICKA NAUKA SPOŁECZNA STALE AKTUALNA

LA SOCIETÀ – CATHOLIC SOCIAL TEACHING ALWAYS RELEVANT

Numer 3 z 2022 r. włoskiej edycji pisma „La Società. Rivista scientifica di dottrina sociale della Chiesa” zajmuje się aktualnością nauczania społecznego Kościoła. W pierwszej analizie Renzo Beghini śledzi główne etapy historycznego rozwoju. Autor podkreśla, że w dynamice nauczania społecznego Kościoła dostrzeżenie wpływu wydarzeń społecznych jest niewystarczające. Trzeba widzieć również rozwój teologiczny, który jej towarzyszy, a przede wszystkim relację pomiędzy Kościołem a światem, która odzwierciedla się w myśli społecznej. W artykule wyodrębniono cztery etapy rozwoju nauczania społecznego Kościoła: narodziny, czas protestu, odrodzenie oraz nowy kurs współczesny. Podkreślona została istniejąca w tym aspekcie nauczania Kościoła „dynamiczna wierność”, charakteryzująca się jednością i spójnością, a jednocześnie stała nowością. Autor podkreślił znaczenie adhortacji apostołowej Pawła VI *Evangelii nuntiandi*, która mówi o rozróżnieniu oraz związku pomiędzy wymiarem doktrynalnym i kulturowym ewangelizacji. Jest to zawsze relacja dynamiczna i otwarta. Ewangelizacja łączy się z promocją człowieka. Nauczanie społeczne Kościoła nie jest ideologią. Nie jest wybiórcze, lecz uniwersalne, oparte na Objawieniu, szczególnie związane z tematem wcielenia, przez co kieruje się ewangeliczną antropologią, która wskazuje nowe drogi humanizacji świata.

W drugim artykule Gianni Fusco opisuje istotne momenty rozwoju nauki społecznej Kościoła z punktu widzenia natury i misji Kościoła, jaką jest ewangelizacja. Po wyjaśnieniu różnicy pomiędzy nauczaniem magisterium Kościoła

* Ks. dr hab. Grzegorz Sokołowski – profesor nadzwyczajny Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu; ORCID: 0000-0001-8284-9830.

a zaangażowaniem duszpasterskim Autor zatrzymuje się nad wyzwaniem trzeciego tysiąclecia, szczególnie skupiając się na ekonomii i polityce.

W kolejnym tekście Alberto Lo Presti zajmuje się nowymi perspektywami zaangażowania katolików w politykę. Nota doktrynalna Kongregacji Nauki Wiary z 2002 r. o niektórych aspektach działalności i postępowania katolików w życiu politycznym miała za cel doprecyzować zagadnienie tożsamości katolików w życiu politycznym. Nauczanie papieża Franciszka wychodzi ponad zagadnienia społeczne, takie jak zagrożenia ekologiczne, kryzys finansowy, międzynarodowy terrorizm czy pandemia, i koncentruje się na wspólnym przeznaczeniu rodziny ludzkiej, które powinno nadawać sens działalności politycznej.

Rocco Pezzimenti prezentuje dokument Kongregacji Nauki Wiary i Dykasterii ds. Integralnego Rozwoju Człowieka z 2018 r. dotyczący etyki niektórych aspektów obecnego systemu gospodarczego i finansowego. Dotyka on sprawy kapitału finansowego, który, z punktu widzenia etyki, domaga się pozbycia się logiki zysku, która jest efektem egoizmu i indywidualizmu. Odpowiadają za to nie tylko osoby zaangażowane w obszar finansów, lecz również struktury biznesowe. Stąd mówimy o społecznej odpowiedzialności biznesu.

Bp Mario Toso w tekście pt. *Finanse w służbie dobru wspólnemu w świetle nauczania społecznego Kościoła* odnosi się do najnowszych tekstów Magisterium dotyczących finansów oraz opinii ekonomistów i wykazuje konieczność nowego spojrzenia na finanse, które umieszczałoby zagadnienia ekonomiczne w służbie dobru wspólnemu, eliminując nadmierną koncentrację procesów społecznych na aspektach finansowych. Finanse mają być dla chrześcijanina wezwaniem do odkrycia społecznego powołania, jakim jest służba realnej ekonomii, która nie powoduje degradacji człowieka. Powinna być ona uprawiana etycznie, tak by stworzyć warunki do integralnego i zrównoważonego rozwoju człowieka oraz społeczeństw.

W kolejnym artykule Paola Nicoletti zajmuje się zagadnieniem odnowienia formacji w polityce pracy po okresie pandemii. W edukacji istnieje potrzeba dostrzeżenia wyzwań przyszłości ze szczególnym uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju i transformacji ekologicznej. Zdaniem Autorki edukacja powinna służyć przygotowaniu do zatrudnienia, zaadoptowania się do zmiennych warunków i samodzielności. Zwrócono uwagę również na potrzebę nowego paktu międzypokoleniowego, tak by najstarsze pokolenie mogło przenieść swój bagaż doświadczeń i zasobów kulturowych na młodsze pokolenie pracowników.

Wspomniany już wcześniej bp Mario Toso w kolejnym swoim artykule odnosi się do 30-lecia pisma „La Società”, którego istnienie uważa za konieczne. Jest to czasopismo zakorzenione w wiedzy teoretyczno-praktycznej, a jednocześnie interdyscyplinarnej i etycznej, jaką jest katolicka nauka społeczna. Złożoność współczesnej rzeczywistości i pojawiających się problemów wymaga sięgnięcia do wielu dziedzin wiedzy powiązanych ze sobą, a połączonych odnowioną syntezą kulturową i zakorzenionych w transcendentnej antropologii. Interdyscyplinarność

czasopisma wydaje się odpowiednia. Jest ono mniej abstrakcyjne, a bardziej związane ze współczesną rzeczywistością. We Włoszech jest ono jednym z ważniejszych instrumentów duszpasterstwa społecznego i promocji katolickiej nauki społecznej.

Znawca katolickiej nauki społecznej Oreste Bazzichi prezentuje refleksję nad współczesnością, twierdząc, że przeżywamy czas upadku nowoczesności. W przejściu ze średniowiecza do nowoczesności prymat rozumu zajął prymat wiary, co zaowocowało m.in. sekularyzacją i utratą bezinteresowności. Kościół w czasie upadku nowoczesności apeluje o komunę braterstwa. Apelowal o to papież Benedykt XVI w encyklice *Caritas in veritate* (nr 19), jak i papież Franciszek (encyklika *Fratelli tutti*). Tenże Autor w osobnym artykule, w kontekście wojny na Ukrainie, omawia dwa listy papieża Jana Pawła II poświęcone pokojowi i wojnie, a wydane z okazji 50-lecia rozpoczęcia i zakończenia II wojny światowej (27 sierpnia 1989 r. i 8 maja 1995 r.).

Współczesne nauczanie społeczne Kościoła, a szczególnie wypowiedzi papieża Franciszka, stanowi narzędzie rozeznania społecznego, ale również rozbudzenia nadziei. Jest źródłem moralnym i antropologicznym dla działalności politycznej. Solidarność czy godność człowieka umożliwiają rozwiązanie współczesnych problemów społecznych. Pandemia i wojna na Ukrainie prowadzi do refleksji nad stanem świata i perspektywami rozwoju społeczności międzynarodowej. Świat ukształtowany w 1989 r. przechodzi radykalną metamorfozę. Można powiedzieć, że przechodzi w fazę częściowej „deglobalizacji”. Wojna wywołana przez Putina pokazuje, że po raz kolejny na świecie wygrywa „wola władzy” maskowana potrzebą zapewnienia bezpieczeństwa państwa. Konieczne staje się myślenie o nowym modelu wzrostu ekonomicznego o wymiarze ludzkim, który porzuci koncentrowanie się na tym, co zbędne, co konsekwencji staje się odpadem, a w centrum postawi zaspokojenie podstawowych potrzeb wszystkich ludzi. Egoizmy narodowe powodują, że takie kraje jak Holandia czy Norwegia czerpią duże zyski ze sprzedaży gazu, nie zwiększając wydobycia, i argumentują to względami ekologicznymi, dlatego też ustalenie ceny maksymalnej wydaje się uzasadnione. Ekologiczna transformacja jest potrzebna i dobra, ale musi być zharmonizowana ze zrównoważonym rozwojem ekonomicznym i społecznym. Radykalny i powierzchowny ekologizm ignoruje pewne ograniczenia strukturalne, mami szybkim i bezbolesnym przejściem na odnawialne źródła energii. Brak w tym realizmu i równowagi. Pozbawieni skrupułów spekulanci podchwycili idee powierzchownego i ideologicznego ekologizmu. Zapomniano, że ekologia bez solidarności przynosi szkody społeczne, rozbija spójność społeczną i generuje nową biedę. Konieczne jest, by na poziomie globalnym ekologii towarzyszyła solidarność. Służy to eliminacji spekulacji i zwalczaniu narodowego egoizmu. Podobnie Rosja tłumaczy swoją agresję na Ukrainę obawami przed agresją ze strony NATO. Jest to obłudne tłumaczenie, dalekie od moralności. Wszystkie te dążenia społeczne nie mogą naruszać

godności człowieka. Dokonywane procesy społeczne wykazały potrzebę wspólnoty braterskiej. W tym kontekście odniesienie do katolickiej nauki społecznej nie jest jakimś nostalgicznym nawiązaniem do przeszłości, lecz odważnym otwarciem się na przyszłość; jest orientacją zrównoważoną i realistyczną. Katolicka nauka społeczna jest antidotum na ekscesy populistów i ideologów oraz wspólnym poszukiwaniem przez chrześcijan i wszystkich ludzi dobrej woli rozwiązań dobrych dla świata.